

Incontinentie

Inleiding

Om met de deur in huis te vallen: incontinentie (onvrijwillig urineverlies) is iets anders dan de echte onzindelijkheid, waarbij de hond zijn ontlasting en/of urine in huis deponert en (nog) niet begrijpt dat hij dat juist buitenshuis moet doen. Dat laatste zie je veel bij heel jonge dieren die nog niet hebben geleerd om de ontlasting en/of de urine op te houden totdat ze worden uitgelaten. Wat je daaraan kunt doen lees je hier.

Onvrijwillig urineverlies drijft de eigenaar vaak tot wanhoop... De vloerbedekking of de mand waarin de hond ligt wordt vies en het huis ruikt soms naar urine.

Anatomie

Om het een en ander te begrijpen eerst iets over hoe een hond urineert eerst iets over de bouw van de urinewegen: de door de nieren geproduceerde urine komt via de urineleiders (ureter) in de urineblaas terecht en wordt vervolgens uitgescheiden via de urinebuis (urethra).

De urine wordt tijdelijk opgeslagen in de urineblaas en de afsluitspier (sphincter) verhindert daarbij dat de urine weg kan stromen via de urinebuis naar buiten. Als de blaas voldoende vol is, ontspant de sluitspier zich en trekt een spier die de blaaswand bedekt, samen. De blaas ledigt zich nu. In normale gevallen is een mens, maar ook een dier, 'baas' over zijn of haar eigen blaaslediging: je plast immers wanneer je dat zelf wilt!. Bij ongewild urineverlies is de hond geen baas meer over zijn eigen blaas en verliest daardoor ongewild kleine of grote plasjes.

Hoe merk ik dat mijn hond incontinent is?

Urine-incontinentie herken je wanneer er druppels urine uit de vulva of de penis komen wanneer de hond bijvoorbeeld wordt uitgelaten of juist gaat liggen, maar ook wanneer het dier blaft. Ook merk je plasjes of plassen urine op plaatsen waar de hond heeft gelegen. De huid rond de vulva van de teef kan ontstoken raken, doordat de vulva voortdurend nat is door de urine (urineus eczeem).

Oorzaken

Incontinentie zie je nogal eens bij oudere dieren (ouderdoms-incontinentie), zowel reuen als teven, maar ook bij dieren van andere leeftijden wanneer ze andere aandoeningen hebben, zoals

- aandoeningen van het ruggenmerg of de hersenen,
- hormoonziekten (o.a. suikerziekte en ziekte van Cushing),
- blaasontsteking (frequent kleine hoeveelheden plassen),
- tumoren in de urinewegen,
- prostaatproblemen
- en soms darmziekten.
- Ook bij stress of emoties kan een hond urineverlies hebben.
- Een enkele keer komt het wel eens voor na sterilisatie van de teef. In dat laatste geval kan pas jaren na de operatie voor het eerst incontinentie optreden en vaak zie je dan een plasje liggen op de plek waar de teef heeft gelegen. Dit noemt men ook wel SMI (sphincter mechanisme incompetentie bij de gesteriliseerde teef). Af en toe zie je ook wel eens dat een niet-gesteriliseerde jonge teef incontinent is. Dat verdwijnt vrijwel altijd na de eerste loopsheid.
- Tenslotte kan een jonge hond (vaak nog een pup) met urine-incontinentie een aangeboren anatomische afwijking hebben waarbij de urineleiders niet eindigen in de urineblaas, maar uitmonden in de urinebuis, de baarmoeder of de vagina in plaats van in de blaas (ectopische ureter).

In veel gevallen lijkt het dier niet meer zindelijk maar speelt er dus eigenlijk een ander probleem. Voor de behandeling is het belangrijk dat deze wordt opgespoord.

Diagnose

Het verhaal van de eigenaar vertelt de dierenarts al heel veel. Daarnaast kunnen verscheidene onderzoeken nodig zijn, zoals bloedonderzoek of urineonderzoek, een röntgenfoto en een echo.

Behandeling

Die hangt af van de primaire oorzaak en het is dus, zoals boven reeds gezegd, van belang deze op te sporen. Zenuwstoornissen kunnen worden behandeld met medicijnen die de tonus van de sluitspier (sphincter-insufficiëntie) van de urinebuis herstellen of de blaaspier helpen om zich samen te trekken. Gesteriliseerde incontinentie teven kunnen ook bepaalde hormonen toegediend krijgen. Uitmondingsstoornissen van de urineleiders (ectopische ureter) kunnen uitsluitend chirurgisch behandeld worden.

Vooruitzichten

De prognose hangt sterk af van de oorzaak.

Teven die incontinent zijn door sterilisatie (SMI) zullen bijna altijd, met redelijk succes, medicamenteus behandeld worden. Daarvoor zijn enkele soorten medicijnen beschikbaar die de functie van de sluitspier verbeteren.

De kans dat incontinentie ten gevolge van hersen- en ruggenmergaandoeningen herstelt hangt sterk af van de oorzaak en de uitgebreidheid van de schade aan het ruggenmerg. Meestal is die kans erg klein. Ouderdomsincontinentie is meestal niet te behandelen. De prognose van de enkele andere bovengenoemde oorzaken kunt u lezen elders op deze website.

Tenslotte

- Te dikke teven hebben er meer last van. Zorg dus dat je hond afslankt.
- Straf je hond niet als hij of zij urine verliest: het dier kan er immers niets aan doen en het probleem wordt alleen maar groter.
- Laat de hond frequent uit, vooral 's avonds voor het slapen gaan.
- Zoals boven genoemd kan er vooral bij teven wel eens wat eczeem ontstaan rond de vulva. Knip het gebied rond en onder de staart bij langharige honden zodat het dier het beter schoon kan houden en maak het zelf ook regelmatig schoon met een milde shampoo. Smeer het eventueel in met een baby-crème of vaseline tegen de irritatie.
- Sommigen geven de hond minder drinken, omdat ze daarmee hopen dat het dier ook minder incontinent zal worden. Dat heeft echter geen zin en bovendien kunnen de nieren beschadigen.

Deze informatie is beschikbaar gesteld door Dierenkliniek Lemmer

Oorzaken van urine incontinentie bij honden

N.B. De teksten van onze hand-outs worden vervaardigd aan de hand van niet alleen wetenschappelijke literatuur, maar ook van onze eigen inzichten op basis van persoonlijke ervaringen. Daarom kan de informatie voor een deel afwijken van de gangbare literatuur.

Inleiding

Urine incontinentie is passief of actief urineverlies buiten de daarvoor bestemde tijd en plaats. Het is een regelmatig voorkomend probleem bij teven maar wordt ook bij reuen gezien. Voor u als eigenaar maar ook voor uw dier is dit vanzelfsprekend een heel vervelende situatie. Onze huisdieren leven met ons samen en wij nemen deze klacht dus heel serieus.

Diagnostiek

Het is belangrijk om zorgvuldig met uw dierenarts alles te bespreken zodat duidelijk wordt hoe en wanneer de incontinentie optreedt en of er nog andere symptomen aanwezig zijn. Belangrijk is het verschil tussen bewust en onbewust plassen en of het om grote of kleine plassen gaat. Aan de hand van geslacht en leeftijd van het dier worden bepaalde oorzaken meer of minder waarschijnlijk.

Daarna volgen een lichamelijk en een neurologisch onderzoek. De vagina/penis worden uitwendig onderzocht, de buik wordt nagevoeld op ligging en vulling van de blaas en de vorm en grootte van de nieren. Bij de reu wordt de prostaat gecontroleerd en bij de teef de vagina.

Indien sprake is van dysurie (moeizaam plassen) wordt de hond gekatheteriseerd. Dit wil zeggen dat een plastic buisje in de plasbuis naar de blaas wordt geschoven. De urine wordt onderzocht om ziekte van de urinewegen uit te sluiten. Indien een bacteriële infectie wordt vermoed kan een bacteriologisch onderzoek (kweekje) van de urine worden gedaan.

Indien het dier veel drinkt en dus veel plast is bloedonderzoek noodzakelijk om de oorzaak hiervan te achterhalen. Bijvoorbeeld nierproblemen kunnen veel drinken en veel plassen veroorzaken. Aan de hand van de eerder verkregen informatie kan worden besloten tot een röntgenfoto of een echo-onderzoek. Dit kan eventueel ook door middel van contrast zoals bijvoorbeeld lucht nog meer duidelijkheid verschaffen over de toestand van de urinewegen. Tijdens een echo van de blaas kan er ook steriel urine worden afgenomen. Tenslotte kan een cystoscopie van de blaas plaatsvinden waarbij in de blaas wordt gekeken met een kleine camera en eventuele afwijkingen gebiopteerd (stukje weefsel voor onderzoek afgenomen) kunnen worden.

Wat veroorzaakt incontinentie?

Urine-incontinentie kan worden veroorzaakt door neurologische en niet neurologische oorzaken. Als het probleem neurologisch is zijn er vaak meer symptomen zoals een hele volle blaas, ataxie (ongecoördineerd lopen), parese (zwakte van de ledematen) enz. Aan de hand van het neurologisch onderzoek wordt dan verder gezocht naar de lokalisatie en oorzaak van het probleem. Indien er geen neurologische oorzaak aanwezig is moet onderscheid worden gemaakt in bewust en onbewust urineverlies.

Onbewust urineverlies wordt veroorzaakt door een sfincter mechanisme incompetentie (slecht werkende blaaskringspier), een anatomische afwijking of een gedeeltelijke obstructie van de urinewegen door bijvoorbeeld een steentje of een tumor.

Een slecht werkende blaaskringspier is de meest voorkomende oorzaak van onbewust urineverlies en wordt vaak gezien bij de gecastreerde teef. Kenmerkend is het wisselend verlies van urine in tijdens de slaap of in rust.

Urine-incontinentie bij de gecastreerde teef wordt veroorzaakt door het wegvallen van de oestrogenen (geslachtshormonen) na castratie. Dit heeft een negatief effect op de spanning van de urethra (plasbuis). Echter meerdere factoren dragen hieraan bij

zoals de spanning en lengte van de urethra, overgewicht, ras. Rassen die meer kans hebben op deze aandoening zijn; de Boxer, Dobermann, Poedel, Teckel, Bobtail, Rottweiler en de Ierse setter.

Ook de positie van de blaas in de buik speelt hierbij een rol. Als de blaas verder naar achter in het bekkenkanaal ligt komt er meer druk op de blaas te staan en kan hij gaan lekken, de urethra is bij deze dieren ook korter. Dieren met overgewicht hebben ook meer druk op de blaas door vet in de buik en als gevolg dezelfde klachten. Bij teefjes van de grote rassen met overgewicht en/of een ver naar achteren gelegen blaas is de kans op urine-incontinentie dus groter dan wanneer dit niet het geval is. Een röntgenfoto kan hierover uitsluitsel geven.

Een enkele keer komt het ook voor bij jonge dieren soms in combinatie met aangeboren afwijkingen. Soms verdwijnt deze klacht na de eerste loopseheid, dit heeft wel als consequentie dat na castratie deze klacht mogelijk zal terugkeren.

De meeste aangeboren afwijkingen van de urinewegen worden vaak al op jonge leeftijd door de fokker of de nieuwe eigenaar opgemerkt, verder onderzoek naar de oorzaak is dan geboden. Bij een totale obstructie van urinewegen zien we dat het dier helemaal of slechts zeer moeizaam kan plassen. Een gedeeltelijke obstructie geeft een zodanige drukverhoging in de blaas dat deze kan gaan lekken.

Bewust urineverlies betekent dat uw dier dus de houding en het gedrag van urineren vertoont. Dit kan veroorzaakt worden door het feit dat de hond door veel drinken door andere oorzaken zoveel moet plassen dat deze het niet meer kan ophouden. Ook bijvoorbeeld een blaasontsteking kan een dermate hoge drang tot plassen geven dat de hond in huis gaat plassen. Helaas kan ook een gedragsprobleem een rol spelen. In dat geval is een gedragsconsult bij uw dierenarts erg belangrijk voor het oplossen van het probleem.

Urine incontinentie - Neurologisch

- ruggenwervel/ruggenmerg aandoeningen
- aangeboren afwijkingen
- trauma

Urine incontinentie - Niet neurologisch

Bewust

- veel drinken / veel plassen door bv nierprobleem
- verhoogde drang door bv blaasontsteking
- gedragsprobleem

Onbewust

- sfincter mechanisme incompetentie
- anatomische afwijkingen
- gedeeltelijke obstructie

Therapie

Gezien het grote aantal oorzaken van urine-incontinentie is de therapie en prognose dus zeer variabel. Het is van het grootste belang dat er door gedegen onderzoek en zorgvuldig overleg met uw dierenarts een juiste diagnose wordt gesteld zodat u en uw dier zo goed mogelijk kunnen worden geholpen. Alleen de juiste diagnose leidt tot succes!

Enkele voorbeelden ter illustratie

Sfincter incompetentie:

o.a. Incurin (oestrogeen), Enurace (efedrine), Propalin (fenyl-propanolamine-hydrochloride), MacSamuel Zindelijk (homeopathie)

Veel drinken, veel plassen:

o.a. Nieren: Nierdieet en MacSamuel Nier tonicum (homeopathie).

Suikerziekte: insuline behandeling.

Blaasontsteking

o.a. antibioticum na bacteriologisch onderzoek

Gedragsprobleem

Er zijn o.a. mogelijkheden in de homeopathie voor onzindelijkheid t.g.v. angst om alleen te zijn (MacSamuel Alleen zijn) en vreugdeplasjes (Pulsatilla pratensis D30)

Rugprobleem

o.a. Spondylose (homeopathie: MacSamuel Wervel S)

Steenvorming

Operatie en steen onderzoek.

Aangeboren afwijkingen

o.a. verkeerd geplaatste ureteren: moet geopereerd worden

© Drs. Simone van Oers, dierenarts, verbonden aan WHG Dierenziekenhuis Rotterdam